

Katedra anglistiky a amerikanistiky

Vedúca katedry: doc. Mgr. Slávka Tomaščíková, PhD.

KAA FF UPJŠ, Moyzesova 9, 040 01 Košice

IČO: 00397768, IČ DPH: SK2021157050

tel. / VoIP: + 421 (55) 62 20 530, +421 55/ 234 7126

e-mail: slávka.tomascikova@upjs.sk, <http://www.ff.upjs.sk>

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Názov: **Tajná priateľka: Katherine Mansfieldová číta Jane Austenovou**

Autorka: Janka Kaščáková, PhD

Oponent: doc. Mgr. Soňa Šnircová, PhD

Predložená habilitačná práca je príspevkom k skúmaniu tvorby Katherine Mansfieldovej a jej vzťahu k literárnej tradícii reprezentovanej dielom Jane Austenovej. Ako autorka uvádza, napriek tomu, že Mansfieldová je prirovnávaná k rôznym autorom, hľadanie súvislostí medzi Mansfieldovou a Austenovou zatiaľ nebolo predmetom systematického bádania.

Autorka v úvode svojej práce načrtáva dôvody, prečo mohli byť súvislosti medzi tvorbou týchto dvoch autoriek prehliadané a zároveň vytvára presvedčivú premisu, na ktorej stavia svoje hlavné tvrdenie, že diela Mansfieldovej a Austenovej nielen prezentujú dostatočný materiál na ich komparáciu, ale poskytujú aj dôkazy o priamom vplyve Austenovej klasických románových textov na Mansfieldovej modernistickú poviedku. Autorka tu koncipuje svoj výskum ako pokračovanie a rozvíjanie úvah tých kritikov a čitateľov, ktorí paralely medzi Mansfieldovou a Austenovou naznačili už v čase Mansfieldovej predčasnej smrti. Fakt, že tieto kritické hlasy sú málopočetné, a boli značne prehliadané, vytvoril pre autorku možnosť preskúmať zaujímavú a originálnu tému. Tému možno zhodnotiť aj ako argumentačne náročnú, keďže, ako autorka sama zdôrazňuje, tvorba Austenovej a Mansfieldovej vykazuje značné prvoplánové odlišnosti a proti existencii významných paralel medzi týmito autorkami by mohla svedčiť i známa snaha modernistov odpútať sa od konzervatívnych prvkov literárnej tradície. Autorka habilitačnej práce si je plne vedomá úskalí, ktoré vyplývajú z nedostatku priamych dôkazov o existencii „tajného [literárneho]

priateľstva“ medzi Mansfieldovou a Austenovou a z toho vyplýva i precíznosť jej práce so sekundárnymi zdrojmi, ktoré majú potenciál jej interpretáciu podporiť.

Práca je štruktúrovaná v súlade s prezentáciou hlavného argumentu, ktorý je systematicky tvorený v jednotlivých častiach práce. V prvých dvoch kapitolách autorka pracuje najmä s Mansfieldovej súkromnou korešpondenciou a jej denníkmi a taktiež sa opiera o analýzy recenzií literárnych diel, v ktorých sa Mansfieldová zmieňuje o Jane Austenovej. Na jednej strane takto autorka dokladá svoje rozsiahle znalosti životopisných faktov, ktoré ovplyvnili Mansfieldovej produkciu i jej vzťah k jej literárnym predchodcom i súčasníkom. Na druhej strane, tieto znalosti využíva na podporu svojho tvrdenia, že Mansfieldovej postoj k tvorbe Jane Austenovej prešiel vývojom od relatívnej ľahostajnosti k intenzívnemu záujmu, ktorý sa, podľa autorky, najviac prejavil v tvorbe poviedok *Dcéry nebohého plukovníka* a *Šálka čaju*.

Je možné zhodnotiť, že v týchto kapitolách sa autorke darí mapovať Mansfieldovej vzťah k Austenovej, aj keď sa kvôli nedostatku jednoznačných faktov musí niekedy uchýľovať k špekuláciám. I keď sa autorka mohla niektorým špekuláciám vyhnúť, a tým posilniť objektivitu svojho výskumu, všetky špekulatívne tvrdenia v práci sú v zásade prijateľné. Niektoré z nich však môžu pôsobiť nadbytočne vzhľadom na hlavný predmet skúmania, t.j. Mansfieldovej vnímanie Austenovej románov v jednotlivých etapách jej literárno-kritickej i umeleckej tvorby. (Napríklad, špekulácie na str. 50-51, týkajúce sa vzťahu Murryho k manželke, či toho, ako mohol vnímať jej intelektuálny potenciál.) Za slabšiu stránku práce je možné považovať, vzhľadom na jej cieľ, i fakt, že v niektorých častiach druhej kapitoly sa čitateľ dozvedá oveľa viac o vzťahu Katherine Mansfieldovej k Virginii Woolfovej, resp. Woolfovej k Austenovej než o vzťahu Mansfieldovej k Austenovej. Napríklad, autorka na str. 82 sama pripúšťa, že v prípade recenzie knihy *Personal Aspects of Jane Austen* Mansfieldová (na rozdiel od Woolfovej v podobnej recenzii) neprezentuje žiadne názory na Austenovej literárne počiny. Vzhľadom na neprítomnosť takýchto hodnotení, pôsobí autorkin záver, že daná recenzia dokladá, že v danom období už Mansfieldová vnímala Austenovú ako „spriaznenú dušu“ značne špekulatívne.

Na druhej strane je chvályhodné, že obmedzené množstvo jednoznačných vyjadrení o Austenovej, ktoré je možné nájsť v Mansfieldovej súkromnej a literárno-kritickej tvorbe, dokázala autorka habilitačnej práce dostatočne zužitkovať na podporu svojich komparatívnych analýz románu *Emma* a poviedok *Dcéry nebohého plukovníka* a *Šálka čaju*.

Opierajúc sa o tvrdenie Lionela Trillinga, že Austenová bola prvým skutočne moderným anglickým románopiscom, autorka pracuje s akceptovateľným predpokladom, že Austenová anticipovala modernistický záujem o obyčajnosť, nudu a prázdnu existenciu, ktorý vytvára základ hľadaného prepojenia medzi analyzovanými textami. Tretia kapitola je venovaná komparácii tematických a formálnych aspektov zvolených primárnych textov, s cieľom doložiť, že poviedky *Dcéry nebohého plukovníka* a *Šálka čaju* je možné čítať ako modernistické prerazprávanie Austenovej románu *Emma*. V rámci porovnávacích analýz románu *Emma* a poviedky *Dcéry nebohého plukovníka* autorka kladie dôraz na spoločné prvky v zobrazovaní nevydatých žien, ktoré prepája s problematikou autorskej morálnej zodpovednosti pri zobrazovaní zraniteľných postáv. V prípade poviedky *Šálka čaju* číta Mansfieldovej text ako modernistickú variáciu románu *Emma*, pričom zdôrazňuje ich „kľúčové podobnosti v štruktúre, obsahu a forme.“

Najzaujímavejšiu časť tejto kapitoly tvorí autorkin dôraz na hľadanie významných podobností v diskurzívnych stratégiách v skúmaných textoch. Autorkino tvrdenie, že špecifický spôsob voľného záznamu myšlienok – „free indirect discourse“ – v románe *Emma* patrí medzi najvýznamnejšie dôvody Mansfieldovej záujmu o tento text je dobre argumentačne podporené. Je pozitívne, že autorka v tomto prípade opiera svoj argument aj o práce teoretikov metódy „free indirect discourse,“ s prihliadnutím na najnovší vývoj v tejto oblasti skúmania (t.j. Gunnovu inovatívnu interpretáciu využitia tejto metódy v Austenovej dielach). Avšak, obsiahlejšia diskusia o podobnostiach a odlišnostiach v použití metódy „free indirect discourse“ (podporená početnejšími príkladmi z troch detailne porovnávaných textov) by túto časť práce ešte viac obohatila a posilnila autorkinu snahu aplikovať Gunnovu definíciu aj na Mansfieldovej diela a tak polemizovať so „štandardnými prístupmi k jej práci“ (str. 97). **V tejto súvislosti by sa autorka v rámci diskusie mohla vyjadriť k možnostiam ďalšieho hlbšieho skúmania výrazových prostriedkov oboch autoriek a ich špecifického použitia metódy „free indirect discourse“. Taktiež, by sa mohla vyjadriť, či ďalšie z Mansfieldovej poviedok taktiež ponúkajú nejaký (i keď možno menej významný) priestor na hľadanie paralel s Austenovej románmi. V tejto súvislosti obzvlášť zaujímavo vyznieva prípadná možnosť skúmať ich umelecké zachytávanie rozdielov medzi mužským a ženským vnímaním času, ktoré autorka naznačuje v súvislosti s Austenovej románom *Mansfield Park*.**

Tematické porovnávaná románu *Emma* s poviedkami *Dcéry nebohého plukovníka* a *Šálka čaju*, predložené v 3. Kapitole, sú dobre argumentačne prepracované a podporené analýzami textov, ako aj odkazmi na sekundárne zdroje. Za prínosnú je možné považovať aj autorkinu polemiku s antagonistickým vyjadreniami tých kritikov, ktorí Mansfieldovo dielo spájajú s neprítomnosťou „tradičného morálneho centra“, či s nedostatkom súcitu. V kontraste s týmito tvrdeniami autorkina interpretácia spája Mansfieldovej poviedky s pochopením a súcitom s ľudským charakterom, čím vytvára dôležitú hodnotovú paralelu medzi tvorbou Mansfieldovej a Austenovej.

Z formálneho hľadiska práca spĺňa všetky základné požiadavky, dodržiava citačné zásady a je napísaná kvalitným akademickým štýlom. Malým nedostatkom v tomto ohľade je len autorkino občasné využitie neformálnejších výrazových prostriedkov, ktoré mierne narúšajú homogénnosť jazykového prejavu.

Na základe horeuvedených hodnotení je možné uzavrieť, že práca Janky Kaščákovej **Tajná priateľka: Katherine Mansfieldová číta Jane Austenovú** spĺňa požiadavky kladené na úroveň habilitačných prác a je prínosom pre skúmanie zvolenej oblasti výskumu.

Košice 7.1. 2019.

doc. Mgr. Soňa Šnircová, PhD
Katedra anglistiky a amerikanistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika